

СТАНОВИЩЕ

От: проф.д-р Веселина Канатова – Бучкова
Институт за държавата и правото при БАН
Секция „Публичноправни науки“
Административно право и административен процес

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по „Административно право и административен процес“ във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури за защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” по научната специалност Административно право и административен процес в научно направление 3.6 Право във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, съобразно заповед № 149/01.03.2023 г. на ректора на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

Автор на дисертационния труд: Айнур Джахияевна Наръмбаева

Тема на дисертационния труд: „Административноправен режим на миграцията в Република Казахстан“

Научен ръководител: проф. д-р Христина Балабанова

I. Информация за дисертанта.

Докторантката е родена през 1975 г. завършила е Таразкия държавен университет „М.Х.Дулаг“, специалност „Юриспруденция“. От 2005 г. преподава в Юридическия факултет на „Таразкия университет.

II. Обща характеристика на представения труд.

Трудът е съобразен с изискванията на чл. 27 от ППЗРАСРБ. Структуриран е в три глави, с общ обем на дисертацията – 244 страници, ведно със списък на

използваната литература. Библиографията е свързана с темата на изследване и включва 86 научни източници.

Изследваната в монографията тема е изключително актуална, предвид увеличаващите се миграционни процеси заради съществуващи конфликти в световен мащаб. Използваните в дисертацията методи на изследване съответстват изцяло на изследването и показват научни умения да се анализира материята от различни гледни точки, като се извеждат правни изводи с приносен характер както за теорията, така за практиката.

Темата е разделена в три глави.

В първата глава е изследван институтът, както го определя автора, „миграция“ и нормативните актове, които го регулират. Миграцията е разгледана от гледна точка на категориите „миграционна политика“, „миграционен“, „миграционно движение“, предвид двете определения за „миграция – широко и тясно. На много добро научно ниво е развит въпроса за определението за миграция, чрез излагане на становищата на различни автори и собственото виждане на докторантката. Аспекти, които са очертани е правото на свободно придвижване и избор на местожителство, от една страна, а от друга, действията на държавата по управление на миграцията, които включват законовата рамка, правилата, политиките и традициите и създадените организационни структури – субнационални, национални, регионални и международни, както и съответните процеси, които формират подхода на правителството във всички проявни форми на миграционните отношения. Авторът посочва, че е провел допитване за целта на изследването, изложено в диаграми с конкретни изводи относно факторите, които влияят на процеса – знание на език, наличие на общи корени, политическата ситуация, социално-икономически фактори и др.

Относно международноправната уредба на миграцията е посочено, че международните стандарти в областта на правата на човека, приложими при работа с мигранти, могат да се открият в различни правни инструменти, сред които общите договори, установяващи основните права на човека и специализираните актове, свързани конкретни въпроси на миграцията. Последователно са разгледани, в тази връзка, Всеобщата декларация за правата на човека (1948 г.), Международния пакт за граждански и политически права и първия Факултативен протокол към него 1966 г.), Международния пакт за икономически, социални и културни права (1996 г.),

Международната конвенция за ликвидиране на всички форми на расова дискриминация (1965 г.), Конвенция за ликвидиране на всички форми на дискриминация на жените (1979 г.), към които Република Казахстан се е присъединила. Изследването относно дискриминацията и разгледаните нормативни актове и определения на това място на изследването, ми се струва извън темата, без логическа последователност с предходното изложение (стр.44 – 48).

Интересен е изводът относно негативното отношение на запитаните лица към имигрантите от Китай и дадения отговор за страх от навлизане на евтина работна ръка. Приносен характер, в тази връзка, има изследването на въпроса за трудовата миграция. Авторът посочва, че законодателството е хармонизирано в голяма степен между страните част от ОНД (Общност на независимите държави) след създаване на Междупарламентарната Асамблея. Основен нормативен акт от националното законодателство, приет след 1992 г., е Законът за миграцията, в който се установява правото на смяна на местожителството и правото на преселване (движение) в друга страна и свободно връщане, както и правото на етническите мигранти да се завърнат в Казахстан. Разгледани се и другите национални нормативни актове, които регулират отделни въпроси, свързани с миграцията. Прави впечатление, че нормативните актове не само се изброяват, а се анализират, като се посочва тяхното конкретно значение за миграционните процеси. Направени са и конкретни правни изводи, които имат приносен за изследването характер.

Втората глава разглежда административноправната уредба на миграцията в Република Казахстан. Акцентът е поставен върху понятието „миграционен процес“ като обект на регулация, както и същността на самата регулация. Обособени са четири периода на развитие на правна регулация – първият от 1990 г., вторият първата половина на 2000 г., третият последната третина на 2000 г. до средата на 2010 г. и четвъртия от средата на 2010 г. Очертани са конкретните характеристики на периодите, включително и посредством алгоритъм. Посочва се, че в миграционните процеси са ангажирани и създадени множество държавни органи, някои от които с разностранни правомощия. В същото време наблюденията показват, че някои от тях осъществяват само част от правомощията си. Ето защо се прави предложение да се обединят функциите на тези органи в един, което може лесно да се постигне в настоящите условия на компютъризация на процесите и информацията. Авторът сочи и че, се наблюдава дублиране на норми, предвид огромното количество разпоредби, така и наличие на пропуски и противоречия в съществуващи нормативни актове, което

препятства ефективността на правната регламентация. Във втора глава са изследвани и конкретните видове миграция – външната и вътрешна миграция, трудовата миграция, както и процесите на мобилизация в Русия от 21.09.2022 г., като са изведени конкретни причини за отделните миграционни процеси, което е принос на изследването.

Третата глава – „Особености и тенденции в административноправното регулиране на миграционните процеси в Република Казахстан“ разглежда новата миграционна политика на страните от общността на независимите държави (ОНД). Обособяват се три независими области на миграционна политика на постсъветските държави – политика за бежанците и принудителните мигранти, политика по отношение на етническите мигранти и на масовата трудова миграция. Прави се извод, че регулирането на външната трудова миграция (за разлика от принудителната и репатрираща миграция) е невъзможно без сътрудничеството и интеграцията на усилията на страните донори и реципиенти. Посочва се, че чрез създаване на ОНД се е установил механизъм, чрез който новосформираните държави могат да осъществяват ефективно сътрудничество в сферата на миграцията. В резултат на обединението са приети редица споразумения, уреждащи приоритетните области на сътрудничество в областта на миграцията, като се е повишило взаимодействие между миграционните органи на страните от ОНД, както и се е засилило противодействието на нелегалната миграция. Извършеният анализ е показал, че страните от ОНД се стремят да хармонизират миграционните процеси както на национално, така и на международно ниво, още повече, че миграционните процеси са сфера, която се нуждае от постоянно усъвършенстване. Прави се предложение за създаване на Миграционен кодекс на страните от ОНД, който да обхване всички аспекти на трудовата миграция и да се основава на общи принципи на миграционната политика на страните част от ОНД.

Изследвани са правомощията на компетентните органи на изпълнителна власт, които осъществяват общата стратегия на държавната политика в областта на миграцията. Посочени са съдебните, както и други органи, предназначени да предоставят спомагателни функции в областта на миграцията, като особено внимание в дисертацията е отделено на взаимодействието на Министерството на вътрешните работи на Република Казахстан с органите по различни въпроси на миграцията. Посочва се, че анализът на Закона за миграцията сочи, че по въпросите за миграцията не е определено конкретно министерство, а практиката на законодателния орган на Казахстан е да не определя компетентен орган. За правомощията на отделните органи се приема подзаконов акт, което се критикува от автора. Изследва се

административнонаказателната отговорност при нарушаване на правилата от страна на чужденците, които имат обща и специална правосубектност по смисъла на Закона за чужденците в Република Казахстан. Отговорността за административни нарушения, в частност за нарушения на миграционното законодателство, се урежда в Кодекса за административните правонарушения на Република Казахстан. Посочва се, че за 2022 г., в сравнение с 2020 г., има ръст в нарушения на миграционното законодателство, като са извлечени данни, представени в табличен вид, за лицата, привлечени към административнонаказателна отговорност. Прави се заключение, че увеличаването на административните нарушения на режима на пребиваване на чужди граждани на територията на Република Казахстан се дължи на взаимодействието на редица фактори от социален, икономически, организационен и правен характер и тяхното проявление се наблюдава на различни нива: международно, вътрешно, на ниво социална група и индивид. Авторът посочва, че с цел предотвратяване и намаляване на административните нарушения в правоохранителната сфера на пребиваване на чуждестранни граждани в Република Казахстан е необходимо да се предприемат конкретни мерки за установяване и отстраняване на причините и условията за административни нарушения, една от които е създаване на информационни центрове за мигранти, предоставящи информация за миграционното законодателство на Република Казахстан, за правния статут на чуждестранен гражданин в Казахстан и друга информация.

Общата ми редакционна препоръка е пасажите, които са обособени като самостоятелни въпроси, най-вече в третата глава, да се номерират за по-голяма яснота на изложението. Например на стр.163 – упълномощен орган (точка), на стр. 165 „политика в сферата на трудовата миграция.“ (точка), на стр. 170 – „Бежанци и лица, търсещи убежище, а така и лица без гражданство в Република Казахстан.“ (точка), стр. 172 – „Предупреждение за незаконна миграция.“ (точка) и т.н.

В заключение: Темата е актуална. Структурирана е в съответствие с предмета на изследване. Въпросите са много добре развити и анализирани, направени са изводи и предложения, които съставляват съществени приноси моменти на изследването. Съдържанието на дисертацията отговаря на чл. 6, ал.3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27, ал.2 от ППЗРАСРБ.

С оглед на горното, предлагам на научното жури да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност 3.6 „Право“, „Административно право и административен процес“ на Айнур Джахияевна Наръмбаева, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

27.03.2023 г.

Проф. д-р Веселина Канатова-Бучкова